

George SPIRIDON*

TENTATIVELE DE LEGALIZARE ALE OASTEI DOMNULUI ÎNTREPRINSE DE TRAIAN DORZ

Rezumat: Imediat după instaurarea regimului comunist din România, în 1948, asociațiile religioase din cadrul Bisericii Ortodoxe Române au fost desființate. Cu toate acestea, o mișcare de renaștere spirituală din cadrul Bisericii Ortodoxe Române a existat clandestin pe întreaga durată a regimului comunist. Această mișcare de renaștere spirituală poartă denumirea de Oastea Domnului.

Chiar dacă Oastea Domnului exista de fapt, atât autoritățile regimului cât și ierarhia Bisericii Ortodoxe Române nu au recunoscut această mișcare din mai multe cauze. Prima cauză a fost impunerea ateismului științific de către regimul comunist și implementarea represiunii religioase asupra tuturor cultelor religioase, inclusiv asupra unor preoți ortodocși și a unor ierarhi incomozi ai Bisericii Ortodoxe Române precum episcopul Oradiei, Nicolae Popovici. Un alt motiv este suprimarea sentimentului religios și compromiterea liderilor religioși prin intervenția principalului organ de represiune și teroare a regimului comunist și anume Securitatea. În cadrul acestui context au avut loc acțiunile de legalizare a Oastei Domnului întreprinse de către poetul creștin și lider al ostașilor Traian Dorz.

Studiul de față reconstituie, pe baza documentelor din arhiva Securității și din opera memorialistică a lui Traian Dorz, demersurile acestuia în vederea obținerii legalizării Oastei Domnului, atât în fața autorităților comuniste cât și în fața ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române.

Cuvinte cheie: *Biserica Ortodoxă Română, Oastea Domnului, Securitate, memorii, legalizare.*

TRAIAN DORZ'S ATTEMPTS TO LEGALIZE „GOD'S ARMY”

Abstract: In 1948, shortly after Communism took over the power in Romania, the religious associations functioning within the Romanian Orthodox Church were abolished. Nevertheless, a revival group within the Romanian Orthodox Church continued to exist throughout the entire Communist age. This movement of spiritual revival is known as „God's Army”.

---

* Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați (george2005_gl@yahoo.com).

Even if, as a matter of fact, God's Army existed, both the Communist authorities and the leaders of the Romanian Orthodox Church didn't recognize this movement, due to several reasons. The first cause was the promotion of scientific atheism by the Communist government and the persecution of all the religious organisations, including some Orthodox priests and some undesired leaders of the Romanian Orthodox Church, such as the Bishop of Oradia, Nicolae Popovici. Another cause was the attempt to repress the religious feeling and to compromise the religious leaders through actions conducted by the major Communist organ of repression and terror, the Security. Within this context, the Christian poet and leader of the „Soldiers”, Traian Dorz, carried on his attempts to legalize God's Army.

Based on the documents from the Archives of the Security and on the memoirs of Traian Dorz, our study depicts the processes through which Traian Dorz attempted to get the legalization of God's Army, both in front of the Communist authorities and in front of the leaders of the Romanian Orthodox Church.

Keywords: *Romanian Orthodox Church, God's Army, Security, memoirs, legalization.*

***

Caracteristici generale și istoriografie

Acțiunile de legalizare a Oastei Domnului constau în recunoașterea oficială a existenței acestei mișcări, desfășurată în anul 1949, dar care a continuat să se manifeste de facto pe tot parcursul epocii comuniste, de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe și de către autoritățile de stat. Oastea Domnului a fost singura dintre asociațiile religioase din cadrul Bisericii Ortodoxe Române, funcționale înainte de 1948, care a inițiat demersuri de recunoaștere în anii comunismului, iar întregul proces este strâns legat de numele lui Traian Dorz.

Acțiunile de legalizare a Oastei Domnului cuprind două etape. Prima etapă a avut loc între anii 1956-1958, a existat o activitate cu caracter memorandist, inițiată de Traian Dorz, împreună cu alți fruntași ai Oastei Domnului. Memoriile întocmite în această perioadă erau multiplicare în trei exemplare și trimise unul la Patriarhie, unul la Ministerul Securității Statului și unul la Departamentul Cultelor. Cea de-a doua etapă, desfășurată, cu întreruperi, vreme de mai bine de un deceniu, constă în acțiunea directă a lui Traian Dorz care, în calitate de conducător și reprezentant al Oastei Domnului, a continuat să redacteze memorii și să caute, prin vizite efectuate episcopilor, să-i convingă pe aceștia să accepte relegalizarea asociației.

Despre aceste acțiuni, cele mai multe informații le aflăm chiar din scrierile lui Dorz referitoare la istoria Oastei Domnului, dar și din opera sa autobiografică. De asemenea, Cornel Rusu relatează pe scurt despre primele tentative de legalizare

a Oastei Domnului, din a doua jumătate a deceniului șase al secolului XX¹, însă, în ceea ce privește acțiunile de legalizare a Oastei Domnului din anii '70-'80, Rusu păstrează tăcerea. De asemenea, dosarul de urmărire informativă a lui Traian Dorz, întocmit de fosta Securitate, cuprinde o serie de documente referitoare la aceste acțiuni de legalizare. O altă sursă care menționează doar prima etapă a acțiunilor de legalizare a Oastei Domnului este un articol publicat în periodicul organizației britanice Keston College, *Religion in Communist Lands*, care preia informații transmise din țara noastră de Comitetul Creștin pentru Apărarea Drepturilor Religioase în România, în data de 23 august 1978².

Prima etapă a acțiunilor de legalizare a Oastei Domnului

Preludiul primei etape a acțiunilor de legalizare a Oastei Domnului a constat din consfăturile din vara și toamna anului 1956, cu privire la rezolvarea disensiunilor dintre facțiunile existente în cadrul acestei mișcări. Facțiunea protestantă, condusă de către compozitorul creștin Nicolae Moldoveanu, câștiga teren în rândul ostașilor din cauza faptului că majoritatea preoților ortodocși nu agreau ca în parohiile lor să-și desfășoare activitatea Oastea Domnului, fiind considerată de către aceștia desființată în 1948, iar cea ilegală, care purta numele asociației desființate, era considerată „sectară”. Din această cauză, au existat în anii '50 mai multe consfătuiri între conducătorii zonali ai Oastei Domnului, pentru a se lămuri calea care trebuie urmată. Se sugera fie urmarea căii trasate de către întemeietorul acestei mișcări, preotul Iosif Trifa, care presupunea activarea în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, dar totodată păstrarea autonomiei, atât în desfășurarea unui program misionar în afara cadrului liturgic cât și în conducerea comunității ostașilor, fie despărțirea totală de Biserica Ortodoxă Română, pentru ca această mișcare să devină o mișcare universalistă, la care să adere toate cultele neoprotestante existente pe teritoriul țării noastre, conform dorinței lui Moldoveanu. Prin urmare, a avut loc în noaptea de 6 spre 7 noiembrie 1956 o consfătuire la Feleac, regiunea Cluj, la domiciliul lui Alexandru Pop³.

Întâlnirile ostașilor au intrat în atenția autorităților, care au intervenit în timpul mării adunări de la Vulcana-Pandele, din 24-25 noiembrie 1956, prin efectuarea unui control asupra tuturor participanților. După încheierea perchezițiilor, milițienii au cerut tuturor să plece acasă, cu excepția lui Traian Dorz, a lui Sergiu Grossu, a lui Viorel Diac și a lui Lazăr Mortici. Cei patru au fost reținuți o zi pentru a da declarații, iar lui Dorz și lui Grossu li s-a pus în vedere să

¹ Cornel Rusu, *Cuvântul - cheie a darurilor*, Sibiu, 2005, pp. 355-357.

² ****The Lord's Army Movement in the Romanian Orthodox Church* în *Religion in Communist Lands*, vol. 8, nr. 4, 1980, p. 315.

³ Pentru detalii cu privire la desfășurarea acestei consfătuiri, vezi Traian Dorz, *Istoria unei jertfe*, vol. III, Sibiu, 2000, pp. 277-280; *Idem, Hristos-mărturia mea*, vol. II, Sibiu, 1995, p. 209-210.

încerce să obțină legalizarea Oastei Domnului. Astfel, în ziua următoare, Dorz s-a prezentat la Patriarhie pentru a începe demersurile de legalizare, fiind primit de către un preot, funcționar la cabinetul patriarhului, care l-a tratat inițial cu răceală. Apoi, după ce i s-a precizat că a fost trimis de Securitate, acest preot i-a spus lui Dorz că trebuie să întocmească un memoriu pe care să-l trimită prin poștă și să aștepte răspunsul la acest memoriu acasă. În seara aceleiași zile, Dorz s-a întâlnit cu un ofițer de Securitate în fața Universității din București. Au fost luați cu mașina și duși la Ministerul Securității Statului, unde i s-a spus să întocmească memoriul în trei exemplare: unul pentru Ministerul Securității Statului, altul pentru Patriarhie iar al treilea pentru Departamentul Cultelor.

Ofițerii de Securitate erau interesați de grăbirea negocierilor dintre Dorz - delegatul Oastei Domnului - și conducerea Bisericii Ortodoxe Române și, de aceea, pe 15 decembrie, un milițian l-a luat de la domiciliul său din Simeria și l-a dus la postul de miliție din gară, unde a fost chemat de cineva din București. Ofițerul anchetator i-a cerut imperativ lui Dorz să întocmească memoriul cât mai repede cu putință, altfel urmând a lua măsuri împotriva adunărilor Oastei Domnului de Crăciun, de Anul Nou și de Bobotează, în toată țara. Ca urmare a acestor presiuni, Dorz a întocmit memoriul pe 26 decembrie, prin care arăta situația Oastei Domnului la acel moment, relevând prigonirea ostașilor atât de unii clerici, cât și de autorități⁴.

Pe 28 decembrie 1956, Traian Dorz a trecut mai întâi pe la Sergiu Grossu, căruia i-a arătat memoriul și i-a făcut cunoscut totul. Apoi a telefonat ministrului de Interne, care a venit la ceasul din fața Universității, unde i-a predat memoriul⁵. După aceea, Dorz a fost primit la cancelaria Patriarhiei de către preotul Cazacu, apoi de P.F. Iustinian Marina. Patriarhul i-a oferit lui Dorz cartea *Statutelor Bisericii Ortodoxe Române* pentru a consemna încadrarea activității Oastei Domnului în Biserică și pentru a propune forma practică cea mai accesibilă atât pentru membrii acestei mișcări, cât și pentru Biserică și pentru Stat, într-un alt memoriu⁶. Acest nou memoriu a fost redactat tot de Traian Dorz, după ce s-a sfătuit cu Sergiu Grossu, David Bălăuță, Ioan Capătă, Silviu Hărăguș, Petru Popa de la Batiz, Ioan Opriș, Moise Velescu, Nicolae Moldoveanu și alții. Prin memoriu, se cerea dreptul membrilor „fostei asociații Oastea Domnului” din fiecare parohie de a se aduna în biserici, sub controlul Bisericii, acordarea unei anumite autonomii Oastei Domnului, încadrarea întrunirilor ostașilor în secții misionare ale Comitetelor Parohiale, sub controlul și îndrumarea preotului. Cu toate acestea,

⁴ Traian Dorz, *op. cit.*, p. 286-289.

⁵ Sunt afirmațiile lui Traian Dorz, posibile exagerate, fiind vorba mai curând de un reprezentat al ministerului.

⁶ Din păcate, cel de-al doilea memoriu, redactat probabil în ianuarie 1957, nu se găsește nici în dosarul de urmărire informativă al lui Dorz nici în scrierile sale. În cazul lui Dorz se poate explica că acest memoriu exista în mai multe exemplare la domiciliul lui, care fie au fost confiscate fie au fost distruse de către ofițerii de la Securitate (cf. Traian Dorz, *op. cit.*, p. 290).

acest memoriu a suferit modificări în perioada lunilor ianuarie-iunie 1957, datorită faptului că atât Securitatea cât și Sfântul Sinod nu erau de acord cu anumite aspecte propuse de Dorz.

În luna următoare, i s-a pus în vedere lui Dorz să nu mai organizeze adunări ale Oastei Domnului, sub pretextul rezolvării chestiunii legalizării acestei mișcări. Dorz a dat atenție acestei dispoziții, dând o circulară la ostași, prin care cerea să se oprească toate activitățile Oastei Domnului în toată țara. Dorz, împreună cu ceilalți ostași, credeau că această situație nu va dura mult și că legalizarea va fi obținută în scurt timp. Deși majoritatea ostașilor au sistat orice activitate, învățătorul Alexandru Pop, din Feleac, s-a opus dispozițiilor lui Dorz, atât la inițiativa Securității, cât și pentru a brava, organizând mari adunări pe țară. Acest lucru este confirmat prin răspândirea, de către Anița Panfilescu, într-o scrisoare către Elena Dorz, a unui zvon despre o adunare de Rusalii la Valea Dâljii⁷ și de o notă cu privire la această scrisoare, pe care Elena Dorz a primit-o pe 6 iunie 1957, în care se relatează că „în localitatea lor s-a răspândit zvonul că de «rusale» va fi o adunare la Sibiu, însă, chiar dacă vor fi chemată, să nu meargă, deoarece se duc unele tratative cu ministerul”⁸. Tocmai din pricina încălcării înțelegerii dintre autorități și ostași, Dorz va fi supus din partea autorităților la presiuni foarte mari, solicitându-i-se să potolească acțiunile lui Pop de organizare a unor mari adunări ale ostașilor. Prin urmare, Dorz va mai trimite o circulară către ostași, prin care îi roagă la supunere față de hotărârile Ministerului Cultelor și ale patriarhului Justinian Marina cu privire la sistarea adunărilor Oastei Domnului, până la reglementarea situației acestei mișcări⁹. Pe lângă această circulară, Dorz l-a apostrofat mai multe ori pe Alexandru Pop, fără nicio urmare însă.

Intenția regimului de a distruge Oastea Domnului s-a făcut simțită prin presiunea exercitată din partea demnitarilor din cadrul Ministerului de Interne, care au cerut imperativ ca formula de semi-autonomie a Oastei Domnului în Biserica Ortodoxă să dispară din memoriu, sub pretextul că nu se acceptă un paralelism într-o instituție legală. Din această cauză, Dorz și-a dat seama că s-au dat dispoziții la nivel înalt și că nu se dorea legalizarea Oastei Domnului. În ciuda acestui fapt, spre sfârșitul anului 1957, ostașii și-au reactivat adunările, dar la scară mică și ținute clandestin. Însă de acest lucru s-a aflat la București, Dorz fiind învinuit de joc dublu. În apărarea sa, Dorz a precizat că și în cazul lor s-a procedat printr-un joc dublu, deoarece pe față se încuraja legalizarea Oastei Domnului și, pe de altă parte, se voia desființarea acestei mișcări, care exista de fapt. Astfel se explică numeroasele șicane la care a fost supus Dorz în ceea ce privește memoriile pe care le-a trimis Patriarhiei, Departamentului Cultelor și Ministerului de Interne.

Se poate spune că prima etapă a acțiunilor de legalizare a Oastei Domnului a fost una de cunoaștere a conducătorilor Oastei Domnului de către Securitate, pentru a se afla probleme din interiorul acestei mișcări și pentru a se opera ample

⁷ ACNSAS, fond Informativ, dosar nr. 41398, vol. 1, f. 20.

⁸ *Ibidem*, f. 22.

⁹ *Ibidem*, f. 98.

arestări¹⁰. Astfel, în octombrie 1958, Securitatea a speculat divergențele dintre facțiunea „tradiționalistă”¹¹, reprezentată de Dorz, și facțiunea neoprotestantă, condusă de către compozitorul creștin Nicolae Moldoveanu, folosind vechea strategie *divide et impera*. Prin această tactică, Departamentul Cultelor l-a rugat pe pastorul Richard Wurmbrandt să întocmească un memoriu pentru legalizarea grabnică a Oastei Domnului. Cum Wurmbrandt nu a avut suficient timp pentru a se consulta cu Dorz, el s-a consultat cu Nicolae Moldoveanu. Așa se face că au ajuns să ceară Sfântului Sinod al BOR separarea Oastei Domnului față de Biserica Ortodoxă. La jumătatea lunii octombrie, s-a discutat în cadrul Sfântului Sinod chestiunea Oastei Domnului. Conform notei din 20 martie 1959, în cadrul Sinodului, susținătorii cauzei Oastei Domnului erau patriarhul Justinian, mitropolitul Nicolae Colan al Ardealului, episcopul Aradului, Andrei Magieru, și episcopul Râmnicului, Iosif Gafton. Majoritatea din Sinod nu agreeau Oastea Domnului, printre aceștia fiind mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Iustin Moisescu¹². Mitropolitul Iustin Moisescu a prezentat contra-memoriul redactat de Wurmbrandt, care a anulat memoriul redactat de Dorz, pe care patriarhul Justinian îl susținuse anterior, trezindu-se singur împotriva tuturor. Deși Dorz era menționat în acest contra-memoriu alături de alți conducători ai Oastei Domnului, la discuția cu patriarhul, Dorz era uimit și zăpăcit, negând planul cuprins în contra-memoriu. Ca urmare a discuțiilor purtate de Dorz cu patriarhul Justinian, Dorz a avut o discuție dură cu Wurmbrandt, deoarece nu a fost anunțat că trebuia să redacteze un memoriu pentru Departamentul Cultelor, despre Oastea Domnului. Un alt motiv pentru care discuția dintre Dorz și Wurmbrandt a fost dură a fost faptul că Wurmbrandt s-a consultat doar cu Moldoveanu, care avea alte opinii decât majoritatea conducătorilor acestei mișcări¹³.

După eșecul rezolvării de către Sfântul Sinod a chestiunii Oastei Domnului, factorul care a contribuit în mod esențial la eșecul acțiunilor de legalizare a Oastei Domnului a fost organizarea unui congres al tineretului Oastei Domnului din Feleac, de către Alexandru Pop, la sfârșitul lunii octombrie. Vrând să-l determine pe Pop să anuleze acest congres, Dorz se duce la domiciliul lui Pop din Feleac, însă nu l-a găsit pe Pop acasă, acesta fiind plecat din localitate. După un timp, Pop a venit nervos la domiciliul lui Dorz, reproșându-i acestuia că a anunțat să nu vină nimeni la congresul organizat de el. Dorz era supărat pe Pop pentru că nu se consulta cu alți conducători ai Oastei Domnului, precum Ioan Capătă, Silviu

¹⁰ Ioan Beg, *Un bun ostaș al lui Hristos - fratele Ioan Opreș de la Batiz*, Simeria, 2007, p. 133.

¹¹ Această facțiune „tradiționalistă” urma linia pe care a lăsat-o preotul Iosif Trifa pe patul de moarte și care stipula activarea acestei mișcări în cadrul Bisericii Ortodoxe, chiar dacă arhieriei nu o vor agreea. În această situație, activitățile urmau să se desfășoare în afara cadrului liturgic.

¹² ACNSAS, fond Informativ, dosar nr. 41398, vol. 2, f. 53-54.

¹³ Pentru detalii, vezi Traian Dorz, *op. cit.*, p. 305-306.

Hărăguș, David Ioan Bălăuță și Sergiu Grossu. Drept răspuns, Pop i-a replicat că aceștia nu reprezintă nimic pentru el deoarece el este cel ce reprezintă țara.

Ca urmare, pe 4 noiembrie 1958, Dorz a fost chemat la Ministerul de Interne, unde a avut o întrevedere dură cu ministrul de Interne, Alexandru Drăghici, care i-a spus să nu mai spere, să nu mai ceară și să nu mai umble după nicio legalizare, pentru că ostașii Domnului aveau „o atitudine dușmănoasă față de ordinea socială”, erau niște „reacționari” și „niște elemente recalcitrante”¹⁴. În consecință, legalizarea Oastei Domnului nu s-a putut realiza în această perioadă, încercările de legalizare ducând chiar la arestarea tuturor conducătorilor Oastei Domnului, în 1959, urmată de simulacrul de proces îndreptat împotriva acestora, începând cu 18 noiembrie 1959.

A doua etapă a acțiunilor de legalizare a Oastei Domnului

După eliberarea lui Dorz și a majorității conducătorilor Oastei Domnului, în 1964, s-a trecut la reorganizarea activităților grupării din cauza stării de anarhie care domnea în majoritatea comunităților. Prin urmare, demararea celei de-a doua etape a acțiunilor de legalizare a Oastei Domnului, de după amnistierea generală din 1964, nu a fost pusă în discuție nici de către ostași, dar nici de către ierarhii Bisericii Ortodoxe Române.

De această dată, Traian Dorz va lua inițiativa în acțiunile de legalizare a Oastei Domnului, fără a mai implica pe alți lideri zonali, pentru a nu se mai repeta situația din anii 1956-1958, fiind singurul delegat pe țară al ostașilor, pentru chestiunea legalizării grupării.

Cea de-a doua etapă a început sporadic, în februarie 1971, cu ocazia împlinirii a șaptezeci de ani de viață de către patriarhul Justinian Marina, când Traian Dorz i-a trimis acestuia o scrisoare de felicitare, prin care îl ruga să intervină pentru rezolvarea chestiunii legalizării Oastei Domnului. După câteva zile, Dorz a primit o scrisoare din partea patriarhului BOR, prin care acesta îi mulțumește pentru urări. Această scrisoare mai conținea un adaos, în care patriarhul Justinian îl invita pe Dorz să-i trimită un memoriu confidențial „cu privire la necazurile de care amintește în scrisoarea din 9 martie a.c.”¹⁵.

Respectând invitația patriarhului, Dorz îi trimite acestuia un memoriu confidențial, cunoscut ca „Memoriul din 1971”. Din păcate, memoriul din dosarul lui Dorz nu este datat, însă Dorz l-a inclus în lucrarea sa memorialistică, *Istoria unei jertfe*, volumul IV, ca fiind datat în 20 martie 1971. În întocmirea memoriului, Dorz include un preambul în care prezintă domiciliul său și statutul său de „credincios supus și ascultător Sfintei Noastre Biserici Ortodoxe, fost membru al Asoc[iației] Ort[odoxe] Rom[âne], Oastea Domnului”¹⁶. Memoriul este împărțit în

¹⁴ Pentru detalii vezi *Ibidem*, p. 308-309.

¹⁵ *Ibidem*, p. 510.

¹⁶ ACNSAS, fond Informativ, dosar nr. 41398, vol. 3, f. 326; Traian Dorz, *op. cit.*, p. 510.

două părți. În prima parte, se face o scurtă incursiune istorică asupra Oastei Domnului, de la întemeiere și până în momentul redactării memoriului. În acea perioadă, se foloseau cu predilecție sursele oficiale furnizate de către mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului, ignorându-se punctul de vedere al preotului Trifa și cel al lui Dorz în privința evenimentelor din anii 1940-1950¹⁷. Pe lângă aceste lucruri, Dorz îl informează pe patriarhul Justinian atât despre demersurile anterioare de legalizare din anii 1956-1958, cât și despre avântul prozelitismului neoprotestant în rândul ostașilor, datorat represiunii la care era supusă această mișcare, atât din partea clerului cât și din partea autorităților¹⁸. Partea a doua a acestui memoriu cuprinde rugămintea de rezolvare a acestei chestiuni în cel mai fericit mod cu putință și exprimă atașamentul ostașilor atât față de conducerea Bisericii Ortodoxe cât și față de puterea laică, în ciuda măsurilor represive care s-au abătut asupra lor¹⁹.

Consecința trimiterii memoriului la patriarhul Justinian Marina, în martie 1971, a fost chemarea lui Dorz de către episcopul Vasile Coman al Oradiei, la începutul lui martie 1972. Prin această chemare, se dorea ca Dorz să vină la Protopopiatul Beiuș, pe 14 martie, ca să discute chestiunea pe care o ridicase în memoriul său din 1971. Pe 14 martie, Dorz s-a întâlnit cu episcopul Vasile Coman, care i-a spus să scrie o scrisoare către patriarhul Justinian, prin care să ceară o audiență pentru rezolvarea chestiunii Oastei Domnului. În ziua următoare, Dorz trimite două scrisori - una către episcopul Vasile Coman, alta către patriarh - prin intermediul protopopiatului, în același plic, care trebuiau expediate la episcopie. În scrisoarea către episcop, Dorz precizează rostul Oastei Domnului în Biserica Ortodoxă, cele două caracteristici ale acestei mișcări și anume voluntariatul duhovnicesc și misionarismul laic în lupta contra prozelitismului neoprotestant și a decăderii morale²⁰. În scrisoarea către patriarh Dorz solicita rezolvarea chestiunii legalizării Oastei Domnului, însă el nu mai vorbea decât în nume personal, deoarece nu dorea să mai fie și altcineva implicat în abordarea acestei chestiuni, așa cum se întâmplase în etapa precedentă, în 1959, când au fost arestați conducătorii Oastei Domnului.

O altă întâlnire cu episcopul Vasile Coman a avut loc în mai 1972, când Dorz a fost chemat de către episcop să-i comunice că patriarhul nu l-a primit în audiență fiindcă instituțiile nu stau de vorbă cu persoane particulare în chestiuni care le depășesc pe acestea. Un alt punct al discuțiilor dintre Dorz și episcopul Coman era stabilirea unor propuneri pentru rezolvarea chestiunii în discuție. Dorz a venit cu trei propuneri: includerea ostașilor în cadrul comisiilor parohiale, locația adunărilor Oastei Domnului în biserici și introducerea cântărilor specifice Oastei Domnului în cadrul slujbelor bisericești. În ceea ce privește propunerea cu privire la introducerea cântărilor, episcopul Coman i-a cerut lui Dorz să propună un număr

---

¹⁷ *Ibidem*, f.326-329.

¹⁸ *Ibidem*, f. 328-330.

¹⁹ *Ibidem*, f. 331.

²⁰ Traian Dorz, *op. cit.*, p. 525-526.

de 20-30 de cântări, potrivite pentru a fi cântate la momente bisericești diferite, ceea ce Dorz a făcut trimițând o listă cu 20-30 de cântări specifice Oastei Domnului, la aproximativ o lună de la această întrevvedere²¹.

Tot în această etapă are loc vizitarea ierarhilor de către Dorz, pentru a susține chestiunea Oastei Domnului. Precedentul s-a realizat în 10 octombrie 1972, când Dorz a venit în vizită la episcopul Iosif Gafton²² al Râmnicului și Argeșului, pentru a avea o discuție în legătură cu chestiunea Oastei Domnului. Episcopul Gafton a fost unul dintre susținătorii legalizării Oastei Domnului în ședința Sfântului Sinod din octombrie 1958 și, conform notei cu privire la discuțiile purtate dintre Dorz și episcopul Iosif Gafton din 10 octombrie 1972, notă redactată de Secția a V-a din cadrul Inspectoratului Județean de Securitate Vâlcea pe 13 octombrie 1972²³, acesta l-a susținut pe Dorz în chestiunea Oastei Domnului. În nota menționată anterior, Dorz îi arată episcopului Gafton istoria Oastei Domnului și, mai ales, încercările de legalizare a acestei mișcări, din anii 1957-1958. După ce a prezentat situația Oastei Domnului, așa cum fusese aceasta expusă de Dorz, episcopul Gafton primește din partea acestuia un volum de poezii și de meditații scrise de el, mulțumindu-i pentru toată bunăvoința cu care l-a ascultat, nepromițând însă nimic cu privire la rezolvarea legalizării²⁴.

Respectând dorința patriarhului Justinian, formulată la despărțirea din octombrie 1958²⁵, Dorz a continuat să facă vizite la diverși ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române pentru rezolvarea chestiunii legalizării Oastei Domnului. De pildă, pe 16 noiembrie 1983, Dorz l-a vizitat pe mitropolitul Nicolae Corneanu al Banatului, atât pentru a-și publica unele volume de poezii, cât și pentru rezolvarea chestiunii Oastei Domnului. Conform relatării lui Dorz²⁶ și a notelor redactate de

²¹ *Idem, Hristos-mărturia mea*, vol. III, Sibiu, 1995, p. 68-69; ACNSAS, fond Informativ, dosar nr. 41398, vol. 3, f. 56.

²² Născut pe 5 decembrie 1896, în Puteni (azi Valea Mărului), jud. Galați, decedat la 9 iunie 1984, la Râmnicu Vâlcea. În nota din 20 martie 1959, cu privire la desfășurarea discuțiilor dintre Traian Dorz și patriarhul Justinian Marina, se menționează că episcopul Iosif Gafton era unul dintre susținătorii cauzei Oastei Domnului (ACNSAS, fond Informativ, dosar nr. 41398, vol. 2, f. 54).

²³ ACNSAS, fond Informativ, dosar nr. 41398, vol. 3, f. 67-73. Ceea ce este cuprins în document se confirmă aproape în totalitate de către versiunea prezentată de Dorz cu privire la evenimente (Traian Dorz, *Istoria unei jertfe*, vol. IV, Sibiu, 2002, p. 199-201), mai puțin cronologia vizitei, Dorz datând-o în noiembrie 1975. Am preferat datarea furnizată de document, având în vedere că Dorz și-a scris memoriile la o perioadă după petrecerea evenimentelor și, mai ales, datorită condițiilor precare în care a fost scrisă opera sa.

²⁴ *Ibidem*, f. 73.

²⁵ Traian Dorz, *Istoria unei jertfe*, vol. IV, Sibiu, 2002, p. 192: „Am fost torpilați, frate Dorz. De data aceasta, ocazia s-a pierdut. Dacă vreodată va mai veni pentru Oastea Domnului vreo astfel de ocazie, dumneavoastră trebuie să luați mult mai din vreme legătura cu episcopii Bisericii, pentru ca acel ce va mai pune problema Oastei Domnului în Sinod să nu se pomenească singur cum m-am pomenit eu acum datorită unei lucrături necinstite a unora dintre dumneavoastră”.

²⁶ Traian Dorz, *op. cit.*, p. 194-196.

informatorii „Octav”²⁷, „Barbu”²⁸, „Ovidiu”²⁹, „Ioan Popescu”³⁰ și „Tudor”³¹, mitropolitul Nicolae Corneanu l-a primit foarte rece pe Dorz, datorită publicării unor volume de poezii în Occident și din cauza faptului că, inițial, mitropolitul Corneanu nu susținea Oastea Domnului. Pe parcursul discuțiilor, mitropolitul Corneanu și-a schimbat optica, promițându-i lui Dorz că va încerca să-i publice volumele de poezii.

O altă ocazie folosită de Dorz pentru a pune în discuție legalizarea Oastei Domnului a fost încercarea de a obține bunul de tipar pentru lucrarea *Taină și Minune*, scrisă de el, din partea ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române. Cu acest prilej, pe 9 decembrie 1985, a fost în vizită la preotul profesor Dumitru Stăniloae, cu manuscrisul său, *Taină și Minune*, pentru a-l ruga să îi scrie o prefață la această lucrare închinată Maicii Domnului. De asemenea, după recomandarea preotului Stăniloae, Dorz s-a deplasat, pe 12 decembrie 1985, la mitropolitul Antonie Plămădeală al Ardealului³², căruia i-a prezentat lucrarea de imnuri închinată Maicii Domnului. Mitropolitul Plămădeală s-a uitat cu atenție și i-a făcut anumite observații cu privire la cuvântul de introducere scris de Dorz. A fost pusă în discuție menționarea numelui de „Oastea Domnului” care, din punctul de vedere al mitropolitului, nu era necesară, din moment ce autorul era asociat cu această mișcare. O altă observație adusă lucrării lui Dorz era iconografia de slabă calitate, sugerându-i să pună în locul acesteia reproduceri după pictori celebri, ceea ce se va întâmpla mai târziu. Pe lângă prezentarea acestei lucrări, Dorz a adus în discuție chestiunea legalizării Oastei Domnului, chestiune despre care mitropolitul i-a precizat că o va discuta cu altă ocazie, deoarece era preocupat de lucrarea adusă. La despărțire, Dorz i-a lăsat cadou pentru bunăvoința sa patru volume de poezie, scrise de el.

Ținând seama de observațiile mitropolitului Plămădeală, Dorz s-a dus iar în vizită la acesta, pe 1 martie 1986, pentru a-i prezenta varianta revizuită a lucrării *Taină și Minune*. De data aceasta, mitropolitul Plămădeală nu a mai făcut nicio observație la adresa lucrării, însă Dorz a ridicat problema tipăririi sale de către Mitropolia Ardealului. La acest lucru, mitropolitul Plămădeală i-a precizat lui Dorz că numai patriarhul poate să-i dea avizul de tipărire a cărții și i-a sugerat să discute cu patriarhul Iustin Moiescu atât chestiunea Oastei Domnului cât și obținerea avizului de tipărire. La fel ca în vizita precedentă, Dorz i-a lăsat mitropolitului Plămădeală un exemplar din lucrare, cu dedicație.

Vrând să ajungă în audiență la patriarhul Iustin Moiescu cât mai repede, pentru a ridica problema Oastei Domnului, Dorz pleacă de la Sibiu cu trenul de noapte și ajunge la București în dimineața zilei de 3 martie 1986. Înainte de a

²⁷ ACNSAS, fond Informativ, dosar nr. 41398, vol. 6, f. 35-36.

²⁸ *Ibidem*, f. 39-40.

²⁹ *Ibidem*, f. 41-41v.

³⁰ *Ibidem*, f. 44-44v.

³¹ *Ibidem*, f. 48-49.

³² *Ibidem*, f. 233v.; Traian Dorz, *op. cit.*, p. 354-355.

merge în audiență la patriarh, Dorz i-a făcut o vizită reputatului teolog D. Stăniloae pentru a-i înmâna cu dedicație acest volum, la care a contribuit prin prefațare. În cele din urmă, a ajuns în audiență la patriarhul Iustin, sub pretextul aducerii unui omagiu prin înmânarea lucrării *Taină și Minune*. Chiar dacă Dorz a fost primit cu bunăvoință în audiență, aceasta s-a desfășurat sub tensiune, din cauza percepției diferite a fiecăruia cu privire la rezolvarea chestiunii Oastei Domnului și la metodele misionare folosite. Cu privire la metodele misionare, Dorz surprindea faptul că atât publicațiile bisericești cât și cărțile importante, inclusiv Biblia, erau tipărite în tiraj redus, sprijinindu-se în schimb publicarea în tiraj mare a cărților de propagandă a ideologiei marxist-leniniste și a cărților cu caracter antireligios³³. Spre finalul discuțiilor, Dorz îi prezintă lucrarea imnologică închinată Maicii Domnului iar patriarhul - un bun cunoscător al limbilor greacă și slavonă - silabisește în aceste limbi unele expresii de pe tablouri, precizându-i caracteristicile Maicii Domnului. Singura observație pe care patriarhul Iustin a adus-o acestei lucrări a fost nevoia de a completa textele cu traducerea expresiilor din greacă și slavonă. La finalul întrevederii, Dorz i-a înmânat această lucrare cu un autograf din partea sa, despărțindu-se pe cale amiabilă.

La rugămintea patriarhului Iustin Moiescu, pe 2 aprilie, Dorz l-a vizitat pe episcopul Vasile Coman al Oradiei, cu care a discutat despre înmormântarea preotului Teodor Heredea³⁴ și i-a comunicat ceea ce a discutat cu patriarhul Iustin cu privire la ameliorarea situației ostașilor din țară. De altfel, discuțiile dintre cei doi s-au extins pe aria cultural religioasă, abordându-se și subiectul activității de creație literară a lui Dorz. În cadrul discuțiilor, lui Dorz i s-a pus în vedere să alcătuiască un memoriu cu privire la chestiunea integrării activității Oastei Domnului în cadrul Bisericii, cât și o listă cu 30 de cântări religioase specifice Oastei Domnului și să aducă un volum de poezii cu caracter moral-social, intitulat *7000 de proverbe*³⁵.

Dorz a ascultat de propunerile episcopului Coman, întocmind un memoriu care va fi cunoscut drept „memoriul din 1986”, în prima sa variantă. Dorz este cel care l-a redactat, însă, spre deosebire de prima etapă a acțiunilor de legalizare a

³³ *Ibidem*, vol. 7, f. 33-38; Traian Dorz, *op. cit.*, p. 365-371. Ceea ce este cuprins atât în nota cu privire la convorbirea dintre Traian Dorz și patriarhul Iustin Moiescu cât și în lucrarea memorialistică a lui Dorz confirmă faptul că patriarhul Iustin Moiescu era loial față de conducerea Partidului Comunist și avea o proastă reputație de politruc (cf. Raportul Tismăneanu, www.corneliu-coposu.ro/u/m/raport_final_cadcr.pdf, ultima accesare: 18 august 2011, p. 465).

³⁴ Preotul Teodor Heredea era cunoscut de ostași sub numele de „părintele Gavriș”. Referitor la chestiunea înmormântării preotului Teodor Heredea, episcopul Vasile Coman era nemulțumit de faptul că au venit ostași din întreaga țară.

³⁵ *Ibidem*, f. 61-63. De altfel, informatorul „Popovici”, în raportul informativ din 15 aprilie 1986, a surprins faptul că Dorz era într-o stare de extaz în urma întrevederilor cu patriarhul Iustin Moiescu și cu episcopul Oradiei Vasile Coman (*Ibidem*, f. 42), lucru pe care-l observăm în memoriile lui Dorz doar în cazul întrevederii cu episcopul Vasile Coman (Traian Dorz, *op. cit.*, p. 375-376).

Oastei Domnului, când se consulta cu alți conducători ostași, de data aceasta, el și-a asumat întreaga răspundere în această acțiune deoarece nu dorea să mai implice pe nimeni altcineva. În acest sens, în ziua de 25 aprilie, Dorz a venit la Sibiu, în audiență la mitropolitul Antonie Plămădeală, pentru a se consulta în privința memoriului cu privire la chestiunea Oastei Domnului. Mitropolitul Plămădeală a văzut carențe în acest memoriu, precum insistența asupra unor evenimente și stilul de redactare partizan cu privire la conflictul dintre preotul Iosif Trifa și mitropolitul Nicolae Bălan, pe care le-a comunicat verbal lui Dorz.

Traian Dorz a ținut cont de observațiile făcute de mitropolitul Ardealului, întocmind o a doua variantă a acestui memoriu. Această variantă a rămas finală, putând fi folosită pentru a fi înmănată fiecărui arhieru în parte. Memoriul din 1986³⁶ a fost redactat pe 5 mai 1986 și cuprinde două părți. În prima parte, se abordează istoria Oastei Domnului, cu menționarea cauzelor apariției acestei mișcări, și acoperind perioada de la întemeierea sa până în momentul scrierii memoriului. Concomitent cu istoria acestei mișcări - bineînțeles din perspectiva lui Dorz - se menționează atât despre conflictul dintre preotul Iosif Trifa și mitropolitul Nicolae Bălan, cât și despre problemele din societatea românească din perioada ceaușistă. Cele nouă pagini ale acestui memoriu vorbesc și despre rolul Oastei Domnului în perioada interbelică și după aceea, în ciuda represiunii la care era supusă această mișcare. În partea a doua, autorul vine cu trei propuneri referitoare la integrarea activității Oastei Domnului în cadrul Bisericii: rezolvarea conflictului izbucnit în 1935 pe cale amiabilă, prin reabilitarea preotului Iosif Trifa, încadrarea activităților Oastei Domnului în cadrul secțiilor misionare de pe lângă fiecare parohie, unde există membri ai acestei mișcări, sub îndrumarea preotului paroh, și recunoașterea dreptului ostașilor de a participa în număr mare la diverse evenimente familiale. Se urmărește revenirea la situația dinaintea de conflictul izbucnit în 1935³⁷.

Primul ierarh căruia i-a fost înmănat memoriul împreună cu lista cu cele treizeci de cântări a fost episcopul Vasile Coman al Oradiei, pe care Dorz l-a întâlnit pe 5 mai 1986, această zi fiind a doua zi de Paști. Conform mărturiei lui Dorz³⁸, episcopul Coman venea la Beiuș în fiecare an, a doua zi de Paști, pentru a

³⁶ Acest memoriu se găsește atât în dosarul de urmărire informativă a lui Traian Dorz (*Ibidem*, f. 4-13) cât și în lucrarea memorialistică a lui Dorz (Traian Dorz, *op. cit.*, p. 377-390).

³⁷ *Ibidem*, f. 79-79v. Interesant este comentariul cu privire la cele trei puncte din nota de analiză în D.U.I. Alecu, din 26 mai 1986 prin care, la primul punct, „cere clerului bisericii ortodoxe reabilitarea preotului Trifa Iosif, întemeietorul Oastei Domnului”, la punctul doi, „cere să li se aprobe ținerea adunărilor în biserică, sub supravegherea preotului”, iar la punctul trei, „scoate în evidență dorința lui Dorz ca să primească aprobare în cazul unor evenimente familiale ca: aniversări, cumetrii, [s]feștanii, masluri, nunți, privegheri, onomastici, parastase etc. să poată fi invitați membri ai grupărilor din alte localități ale țării, unde să se țină programe religioase, întocmai cum a fost până la data desființării Oastei Domnului”.

³⁸ Traian Dorz, *op. cit.*, p. 393.

oficia Sfânta Liturghie și a petrece ziua cu cei din oraș. După terminarea slujbei, episcopul Oradiei l-a luat cu el și, în încăperea unde au stat, Dorz i-a citit și susținut memoriul redactat de el, predându-l în două exemplare, atât pentru episcop cât și pentru patriarhul Iustin. Pe lângă acest memoriu, Dorz a mai predat lista cu cele treizeci de cântări și volumul *7000 de proverbe*. De asemenea, episcopul Coman i-a spus lui Dorz că va pleca pe 15 mai la București, pentru a prezenta memoriul în fața patriarhului și a Departamentului Cultelor, lucru surprins și de informatorul „Ion Mircea”³⁹.

Traian Dorz și-a reluat demersurile pentru legalizarea Oastei Domnului prin prezentarea memoriului întocmit pe 4 mai 1986 și a lucrării *Taină și minune*. În acest sens, a fost în vizită la mitropolitul Antonie Plămădeală al Ardealului, pe care nu l-a găsit, acesta fiind plecat din țară. Neștiind când va veni, Dorz i-a trimis memoriul prin poștă. De asemenea, l-a vizitat pe mitropolitul Nicolae Corneanu al Banatului, căruia i-a înmănat acest memoriu și lucrarea *Taină și Minune*, cu un autograf din partea sa.

După aceste două întrevederi, Traian Dorz s-a ocupat de multiplicarea lucrării *Taină și Minune* și a memoriului întocmit de el, în două exemplare, pentru a merge la Episcopia Romanului și Hușilor, ce își avea sediul la Roman, și la Mitropolia Moldovei și Bucovinei, din Iași. De această dată, pe 19 mai 1986, Traian Dorz a venit însoțit de Ioan Beg, din Hunedoara, de Ionuț Pag, din Hălmagiu și de frații Viorel și Gicu Petrescu, din Suceava. Când au ajuns la Roman, în incinta Episcopiei, ei s-au întâlnit cu episcopul vicar Ioachim Mareș, care i-a primit cu bucurie. Au cerut să fie primiți în audiență la episcopul Eftimie Luca, însă fără succes, datorită reținerii episcopului de către niște personalități deosebite. Drept urmare, ei au fost nevoiți să lase episcopului vicar atât lucrarea *Taină și Minune* cât și memoriul cu privire la chestiunea Oastei Domnului, împreună cu o scrisoare de scuze și mulțumiri către episcopul Romanului și Hușilor. În seara aceleiași zile, Dorz, împreună cu însoțitorii săi, au ajuns la Iași. Dorz a fost primit cu căldură de către mitropolitul Teoctist Arăpașu al Moldovei și Bucovinei, care s-a arătat extrem de binevoitor cu privire la rezolvarea chestiunii legalizării Oastei Domnului.

Pe 26 mai, Dorz, însoțit de Ionuț Pag, a mers la Craiova, în audiență la mitropolitul Nestor Vornicescu al Olteniei, cu câte un exemplar din lucrarea *Taină și Minune* și din memoriul din 1986. A fost primit de către preotul secretar Stelian Lupșor, care-l cunoștea din poeziile sale, și i-a comunicat că mitropolitul Olteniei nu-l poate primi în audiență deoarece era într-o ședință cu niște personalități din București, Dorz fiind nevoit să lase tot ce avea să-i înmâneze mitropolitului în scris. La câteva zile de la această vizită nereușită, Traian Dorz a primit o scrisoare din partea mitropolitului Nestor Vornicescu în care îi elogia lucrarea lăsată pe 26 mai⁴⁰. Dorz a ținut corespondență cu mitropolitul Nestor pentru o scurtă perioadă

³⁹ ACNSAS, fond Informativ, dosar nr. 41398, vol. 7, f. 60. Informatorul „Ion Mircea” precizează că era vorba de lucrarea *Minune și Taină*, care urma să fie publicată, nemenționând deloc lucrarea *7000 de proverbe*.

⁴⁰ Traian Dorz, *op. cit.*, p. 399-400.

de timp, discutând despre trimiterea unor cărți ce aparțineau mitropolitului Vornicescu și altor teologi. Mitropolitul Olteniei a primit din partea lui Dorz patru volume de poezii scrise de el⁴¹. Pe 30 mai, Dorz a fost în vizită la episcopul Timotei Seviciu al Aradului, fiind însoțit de către Moise Velescu⁴² și de Gheorghe Gogan⁴³, care erau cunoscuți la Episcopie. Episcopul Seviciu l-a primit cordial pe Dorz, bucurându-se atât de lucrarea scrisă de Dorz în cinstea Maicii Domnului, cât și de memoriul amintit anterior. După un timp, Dorz i-a spus cu cine a venit însoțit iar episcopul Seviciu i-a chemat pe cei doi, având chiar o întrevedere scurtă cordială cu ei.

Pe 13 iunie, după o perioadă necesară pentru multiplicarea lucrării sale și a memoriului din 1986, Dorz a plecat la Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos, cu sediul la Galați, pentru o audiență cu arhiepiscopul Antim Nica. Audiența dintre Dorz și arhiepiscopul Antim Nica a fost una contradictorie, din mai multe motive. Primul motiv este percepția diferită a celor doi cu privire la personalitatea preotului Iosif Trifa; Traian Dorz a fost unul dintre cei mai apropiați colaboratori ai acestuia în tinerețea sa, însă arhiepiscopul Nica a considerat maniera de prezentare a personalității preotului Trifa, ca fiind un profet, un sfânt, un geniu, un martir, drept exagerări. Al doilea motiv de conflict între cei doi a fost cazul preotului Viorel Chircă⁴⁴ din Ivești, jud. Galați - preot simpatizant al mișcării Oastea Domnului - care, sub pretextul neascultării, a fost mutat disciplinar la mănăstirea Cocoș, în 1985, deoarece a participat la o nuntă ostășească, ca naș de cununie, în pofida faptului că își luase concediu pentru a participa la nuntă. Dorz i-a luat apărarea preotului Chircă, pe care, de altfel, îl cunoștea prin corespondență. Al treilea motiv de contrazicere a fost faptul că Dorz a precizat în memoriu că activitățile Oastei Domnului s-ar putea încadra „în Secțiile Misionare prevăzute a funcționa pe lângă fiecare Comitet parohial”⁴⁵, conform Statutului Bisericii Ortodoxe Române, din 1948. În acest sens, arhiepiscopul Nica susținea că nu există prevăzut în Statut existența unor astfel de secții misionare. Această neînțelegere îl va determina pe arhiepiscopul Tomisului și Dunării de Jos să ceară Statutul BOR, trimițând pe preotul consilier arhiepiscopesc să aducă documentul în cauză. Acesta a deschis la paragraful în discuție și a citit alineatul în care se menționa despre cercurile misionare care trebuiau să activeze pe lângă fiecare comitet parohial. O altă problemă ridicată de către arhiepiscopul Nica era chestiunea unor adunări ale Oastei Domnului din anumite localități, unde avea o pondere mare facțiunea

⁴¹Pentru detalii, vezi *Ibidem*, p. 400-403.

⁴² Moise Velescu a fost președintele Asociației „Oastea Domnului”, cu sediul la Sibiu, din 1992 până la moartea sa, în 4 martie 2008.

⁴³ Astăzi este preot iconom stavrofor la Arad și autor al lucrării de disertație cu tema *Viața și activitatea predicatorială a preotului Iosif Trifa*, Arad, 2003, publicată în 2008 de către Editura Traian Dorz, sub titlul *Preotul Iosif Trifa - o viață de propovăduitor al lui Hristos*. În acea perioadă era economist în cadrul Episcopiei Aradului.

⁴⁴ Preotul Viorel Chircă este, din 1999, preot în Galați, rămânând în continuare preot simpatizant al mișcării de renaștere spirituală Oastea Domnului.

⁴⁵ ACNSAS, fond Informativ, dosar nr. 41398, vol. 7, f. 10.

neoprotestantă condusă de Constantin Tudose (de pildă, comunitatea ostașilor din comuna Nămolosa). În ciuda contrazicerilor apărute, Traian Dorz s-a despărțit pe cale amiabilă de arhiepiscopul Tomisului și Dunării de Jos.

Tot în luna iunie, Dorz i-a vizitat pe episcopul vicar Iustinian Chira, al Vadului, Feleacului și Clujului și pe episcopul Teofil Herineanu, al Vadului, Feleacului și Clujului, care l-au primit călduros și au discutat cu el numai despre lucrarea sa, *Taină și Minune*, pe care le-a înmănat-o. O lună mai târziu, Dorz i-a făcut o vizită episcopului Emilian Birdaș, al Albei Iulia, Aradului și Caransebeșului. I-a trimis ulterior memoriul din 1986 prin intermediul preotului secretar și și-a cerut scuze că i-a trimis târziu lucrarea închinată Maicii Domnului. Pe 31 iulie 1986, moare patriarhul Iustin Moiescu, lucru care va sista încercările de rezolvare a chestiunii Oastei Domnului în ședințele Sfântului Sinod. În ciuda acestui lucru, situația Oastei Domnului se va ameliora considerabil, atât datorită aportului semnificativ al lui Dorz, prin acțiunile sale de legalizare a acestei mișcări, cât și prin acordarea Clauzei Națiunii celei mai Favorizate României, de către Congresul SUA, în luna iulie 1986. O altă consecință importantă a fost experimentul de la Galați, pus în aplicare de către arhiepiscopul Antim Nica în 1986, experiment ce va purta denumirea de vecernie misionară. Acest experiment viza integrarea activităților specifice Oastei Domnului în cadrul Bisericii Ortodoxe și a înregistrat un succes extraordinar.

Ameliorarea situației mișcării de renaștere spirituală Oastea Domnului s-a făcut simțită în organizarea unor mari adunări, pe țară, la Sibiu, cu ocazia comemorării morții preotului Iosif Trifa și a sărbătorii de Rusalii, desfășurată la mormântul preotului Trifa. În anul 1988, s-au putut organiza, cu unele restricții, activități ale Oastei Domnului la casa părintească a lui Iosif Trifa, din Certege, pe 6 martie, și la mormântul preotului Iosif Trifa, pe 29 mai, cu ocazia sărbătorii de Rusalii. De altfel, la Galați, a existat o reală colaborare între arhiepiscopul Tomisului și Dunării de Jos, Antim Nica, și ostași. În acest sens, Traian Dorz a fost invitat în Galați, pe 11-12 iunie 1988. Cu această ocazie, arhiepiscopul Nica l-a sfătuit pe Dorz să întocmească un nou memoriu către Sfântul Sinod „în sensul unei mai strânse apropieri dintre Biserică și Oastea Domnului”⁴⁶, iar duminică a ținut o cuvântare de 25-30 de minute în timpul programului de vecernie misionară de duminică după-amiază⁴⁷.

Dorz a ținut cont de sfatul arhiepiscopului Nica și a întocmit un nou memoriu cu privire la rezolvarea chestiunii Oastei Domnului de către Sfântul Sinod al BOR. Acest memoriu, cunoscut drept memoriul din 1988, a fost întocmit pe 14 septembrie 1988. În memoriul din 1988, se amintește, în prima parte, istoria acestei mișcări până în 1986 și se menționează vecernia misionară din Galați. În cea de-a doua parte, sunt incluse 4 propuneri: găsirea unei soluții realiste și binevoitoare, care să repare greșeala din trecut ce a stat la originea conflictului dintre preotul Trifa și mitropolitul Bălan, recunoașterea meritelor activității Oastei

⁴⁶ *Ibidem*, vol. 8, f. 68v.

⁴⁷ Cuvântarea lui Traian Dorz se găsește în *Ibidem*, f. 46-51.

Domnului, atât față de Biserica Ortodoxă cât și față de patrie, inițierea vecerniilor misionare după exemplul de la Galați și rezolvarea unor deficiențe prin folosirea tactului pastoral, a blândeții părintești, a răbdării și a dragostei creștine⁴⁸. Despre acest memoriu, Ioan Beg consideră că reprezintă ultimul cuvânt pe care Dorz îl adresa Sfântului Sinod pentru legalizarea Oastei Domnului, acesta simțindu-și sfârșitul aproape⁴⁹. În sprijinul constatării lui Ioan Beg, vin atât mărturia lui Dorz⁵⁰ cât și cea a diaconului Ștefan Popa, din Galați⁵¹, cu ocazia înmormântării lui Dorz, din 22 iunie 1989⁵². De altfel, ultima întrevvedere dintre Dorz și arhiepiscopul Nica, din 16 septembrie 1988, a fost una rece, din pricina dezaprobării de către arhiepiscopul Nica a textului memoriului, pe care l-a găsit nepotrivit⁵³. În ciuda acestui lucru, Dorz era hotărât să nu-l mai refacă, deoarece i s-a spus să nu mai menționeze numele preotului Iosif Trifa și nici să nu îl mai întocmească în numele Oastei Domnului, nici ierarhii și nici regimul nedorind să audă acest nume și nici să înființeze ceea ce au desființat (deși Oastea Domnului exista, de fapt, în ciuda măsurilor represive desfășurate timp de aproximativ 40 de ani).

Rezultatul a fost unul negativ, prin respingerea memoriului din 1988 de către Sfântul Sinod, care, la presiunea regimului comunist, nu mai dorea legalizarea Oastei Domnului. Prin urmare, Dorz i-a trimis o scrisoare arhiepiscopului Nica, datată pe 20 octombrie 1988, prin care-i mulțumea pentru îngăduința de care arhiepiscopul Tomișului și Dunării de Jos a dat dovadă în rezolvarea chestiunii Oastei Domnului⁵⁴. În privința memoriului, Dorz a considerat că acesta va „rămâne acolo ca un document istoric în fața viitorului”⁵⁵.

După evenimentele din decembrie 1989, pe 26 martie 1990, Oastea Domnului s-a constituit ca persoană juridică, cu binecuvântarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, iar pe 28 septembrie 1990, memoria preotului Iosif Trifa a fost reabilitată prin ridicarea caterisirii de către Sfântul Sinod, ca urmare a memoriilor trimise de către Traian Dorz Sfântului Sinod al BOR.

⁴⁸ *Ibidem*, ff. 85-91; Traian Dorz, *op. cit.*, p. 527-532.

⁴⁹ Ioan Beg, *Traian Dorz, la capăt de călătorie*, Simeria, [1999], p. 13.

⁵⁰ Traian Dorz, *op. cit.*, p. 534-536.

⁵¹ În prezent, Ștefan Popa este preot paroh într-o localitate din județul Constanța.

⁵² Corneliu Clop, *Înmormântarea fratelui Traian Dorz (20-22 iunie 1989)*, Oradea, 2011, p. 315-316.

⁵³ ACNSAS, fond Informativ, dosar nr. 41398, vol. 8, f. 114. Informatorul „Pascu Florin” nu a surprins pe larg chestiunea memoriului din 1988, care a provocat contraziceri între Traian Dorz și arhiepiscopul Antim Nica, insistând mai degrabă asupra situației ostașilor din Galați. Problema ostașilor din Galați era cauzată de către Constantin Tudose - conducătorul facțiunii neoprotestante din cadrul adunării din acest oraș -, în condițiile în care majoritatea erau pentru menținerea liniei trifiste, reprezentată de Traian Dorz.

⁵⁴ Ioan Beg, *op. cit.*, p. 14-15; Traian Dorz, *op. cit.*, p. 537-538.

⁵⁵ Cf. Ioan Beg, *op. cit.*, p. 14.